

חיברתי וערכתי בס"ד
בחסד ה' עלי
הצב"י נדיה אטון הי"ז

פרשת דברים
שבת חזון

פרשת דברים שבת חזון

יום רביעי ח' באב

כניסת הצום: 19:45

יום המישי צום ט' באב

חצות היום: 12:47

צאת הצום: 20:02

יום שישי ג' באב תשפ"ז

כניסת שבת: 19:28

יום שבת ד' באב

יציאת שבת: 20:18

רבינו תם: 21:13

הזמנים לפי אופק באר שבע

ב דבר העורך

ד דבר תורה לסעודות

ה דיון משפחתי

ו הלכות תשעה באב

ז מגילת איכה

ח הארי הקדוש זע"א

סדקו את הברקוד המצורף
והצטרפו אלינו ל"אתר אור הנד",
באתר זה תוכלו לקבל את העלונים
מכל השנים סרטונים ושיעורים
בהלכה ובאגדה
באהבה רבה

תפילה לגאולה השלימה

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתקבל בדצון את תפלות עמך בית ישראל שהתפללו אליך בכל הדורות, בכל מקום שהוא בעולם, ובפדט בארץ ישראל הקדושה. ובזכות תפלות אלו תטה את הכף, לגאל את עמך ישראל גאלה שלמה בחסד ורחמים ונסים ונפלאות. ותשעבד תתקין את הדם שהוא מלכות אדם ואת החלב שהוא מלכות ושמעאל, בזכות כל הצדיקים האמתיים שהיו עד היום הזה ובזכות כל הצדיקים האמתיים שנמצאים עמנו היום, ובזכות התקנה שאנו מקוים לדאות את גאלתך השלמה, ובזכות רחמיך וחסדיך, אנא ה' שלח לנו מיד את אליהו הנביא עבדך, ותגלה את מלך המשיח ותמליך אותו על עם ישראל ועל כל העולם מלו. אנא יי, אל תשיבינו דיקם מלפניך כי כך אנו בוטחים, עננו ואל תאחר, לישועתך קויתי יי. יהיו לדצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צדי וגואלי:

דבר העוזר

"עֲתָה קָמוּ וְעָבְרוּ לָכֶם אֶת נַחַל זָרָד וְנַעֲבֹר אֶת נַחַל זָרָד. וְהַיָּמִים אֲשֶׁר הִלְכֵנוּ מִקֹּדֶשׁ בְּרָנֵעַ, עַד אֲשֶׁר עָבְרָנוּ אֶת נַחַל זָרָד, שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה עַד תָּם כָּל הַדֹּר..."

סומכים על ה' - הזן את העולם כולו, ומי שהאמונה מושרשת בלבו, יודע שאין לו כל סיבה לדאוג דאגת הפרנסה הניתנת לו ממילא על ידי הקב"ה.

מעשה בעני אחד שהיה הולך בצידי הדרכים כשתרמילו על גבו, עבר לידו אחד העשירים כשהוא נוסע במרכבתו ההדורה, וראה אותו כשהוא עייף ויגע מעמל הדרך והמשא.

קרא לו העשיר לעלות על עגלתו. העני נענה בחיוב ועלה על העגלה.

והנה רואה העשיר, שאף בשהותו על העגלה ממשיך העני לישא את משאו הכבד על גבו - וכל גופו כואב מטורח המשא. תמה העשיר בפניו: "למה אתה לא מניח את תרמילך הכבד על קרקע העגלה?" השיב העני: "וכי לא די בכך שאני מטריח אותך לשאת אותי מרחק גדול כזה, האם יש צדק בכך - שאעמיס גם את משאי על עגלתך? העגלה תישא רק אותי, ואת המשא הכבד אשא בעצמי..."

צחק העשיר, ואמר: "שוטה שכמותך, וכי כעת אין עגלתי נושאת אותך ואת תרמילך גם יחד, אינך מועיל במאומה בנשיאת המשא בעצמך, מדוע תתייגע לריק להחזיק המשא עליך?"

כיוצא בזה, אדם הדואג - שאינו משליך כל יהבו על ה', בחשבו - לא אטריח כל כך את הבורא - אלא אשא בעצמי חלק מדאגותי, ובזה אסייע לבורא כביכול לישא אותי... הרי זה שוטה גמור... כאותו אחד שחושב שמיקל מעל גבי העגלה, הרי אתה וכל משאך נמצאים כביכול על הקב"ה, ומדוע תיגע לריק בדאגות מיותרות...

נמצאים אנו בצער גדול על חורבן בית המקדש עלינו לפנות לכתובת הנכונה והיא בורא עולם, במיוחד בזמן זה שאויבנו רוצים לכלותינו, עלינו לזעוק מקירות ליבנו לבורא עולם שירחם עלינו, יהי רצון שזוכה לראות בבנינו ולשמוח בתיקוננו שבת שלום ומבורך.

אל ה' בטחתי. את חומש דברים.

אלא על האדם לדעת כי מי שמפרנס אותנו זה רק הקב"ה, ואנחנו עושים השתדלות כשאנחנו הולכים לעבודה. והקב"ה הוא זה שהפיל אותי למשכב, וגם הוא - ורק הוא יקים אותי וירפא אותי, כמובן שצריך לעשות השתדלות ולשתות תרופה, אך התרופה היא האמצעי ולא העיקר.

וענין זה רמז הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זיע"א בדברי הפטרה (ישעיה, א', ג') "ידע

שור קונוה וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן" בדברים אלו מוכיח הנביא את בני ישראל מדוע לא התבוננו מי מפרנסם וממלא כל מחסורם.

וצריך ביאור, הטענה הראשונה מובנת - "ידע שור קונוה", הטענה היא - מדוע השור יודע מיהו בעליו, ואילו בני ישראל אינם מכירים בבורא שברא אותם, שהוא בורא ומנהיג את כל הברואים.

אבל הטענה השניה, - "וחמור אבוס בעליו", מה טענה זו על בני ישראל שאינם יודעים היכן מונח מאכלם, וכי מנין להם לדעת היכן מונח מאכלם ושתייתם?

אלא, כך ביאורו של מקרא, החמור אינו דואג על אבוסו כי הוא יודע שבעליו יספק כל מחסורו. ועל כך בא הנביא בטענה לבני ישראל, מדוע הנכם דואגים על פרנסתכם, במאכל ומשתה, וכל מחסורכם, ואינכם

בפרשתנו משה רבנו מוכיח את עם ישראל. באחד מן פסוקי ההוכחה טוען משה רבנו שבני ישראל עברו את נחל זרד שלושים ושמונה שנה. ומובא במדרש (מדרש רבה י"ט כ"ד) שגודלו של נחל זרד היה זרת, (חצי אמה), ודרשו חז"ל את השם 'זרד' מלשון 'זרת', כי כנודע אותיות ד' ות' מתחלפות. ולא יכלו לעברו שלושים ושמונה שנה מקום שגודלו חצי אמה.

ומצד שני ים סוף הגדול נבקע בפניהם ועברו בו ביבשה.

אומר רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א: בא מדרש זה ללמדנו, כי אין ביד האדם לעשות אפילו מאומה ופסיעה קטנה אלא אם כן הכריזו מלמעלה והרי זה ברצונו יתברך אם הקב"ה רוצה אז אפילו 'הים ראה וינוס', ואם אינו רוצה אז אפילו נחל ברוחב זרת אי אפשר לחצות ולעבור....

לפעמים מגיעים לאדם כל מיני מחשבות למיניהם: "אני אדם מצליח, ובזכותי קרה ככה", "אני עובד טוב לפרנסתי ובזכות המעמד שלי בעבודה אני מקבל משכורת טובה". וכן להיפך: "אני אדם בלי שכל, לכן אני לא מצליח". עלינו לדעת כי אותם מחשבות, הם מחשבות פסולות, מחשבות שקריות, משום שיש אדון בשמים שהוא ורק הוא מפרנס מחונן ונותן.

וכתב בספר 'המספיק לעובדי השם' לרבינו אברהם בן הרמב"ם (פרק ח' 'הבטחון') שישנם אנשים שבפיהם אומרים שמאמינים בה' שהוא המפרנס והמרושש, הממית והמחיה, המוחץ והמרפא, אבל בסתר ליבם בטוחים הם שפרנסתם תלויה לפי ריבוי או מיעוט השתדלותם. או אנשים שחלו ל"ע באיזה מחלה ובטוחים שרפואתם באה להם על ידי תרופות הרופאים, הרי זו 'כפירה', דוד המלך אמר על כך, 'שנאתי השומרים הבלי שוא ואני

דבר תורה לסעודה שניה

אור החיים הקדוש

"שמוע בין אחיכם ושפטתם צדק..."

כותב כאן ה"אור החיים": הכוונה היא, שיהיו הדיינים בישראל מתמידים לשמוע את הטענות של בעלי הדין. שאם יאמרו: עוד יש לנו לטעון: עוד יש לנו להוכיח! לא יקוצו (ימאסו) בדבריהם, אלא "שמוע" בתמידות.

ואפילו הטריחו עליהם בעלי הדין, לא יאמרו הדיינים: הרבה טורח טרחנו היום, ואין לשמוע עוד טוען ונטען: אלא "שמוע" באין הפסק.

ועוד כותב בעניין זה ה"אור החיים": "שמוע בין אחיכם" - שלא יהיה השופט מצהיל פניו ונושא עיניו באחד מהם (מבעלי הדין), ומשפיל עיניו מאחד מהם: אלא שתהיה דרך השמיעה שווה ביניהם: אם תשא עיניך - תשא לשניהם: ואם תשפיל - תשפיל לשניהם שיטעה אחד מהם לחשוב, מכיוון שיכול להיות שהדין מסביר פנים יותר לבעל הדין השני, ויסתתמו טענותיו בבית הדין.

דבר תורה לסעודה ראשונה

"ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב"

מואב בגמרא (ב"ק ל"ח) שתי פרדות טובות יש לי להוציא מהן רות המואביה ונעמה העמונית.

על הפסוק בתהלים "שרים רדפוני חיים ומדברך פחד ליבי שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (תהלים ק"ט), מבאר הגר"א: בעת שנתמנה דוד המלך ע"ה למלך על ישראל באו דואג האדומי ואחיתופל להתקנאות בדוד, ואמרו שאינו ראוי להיות מלך על ישראל, ובכלל אינו ראוי לבוא בקהל, מפני שכתוב בתורה "לא יבא עמוני ומואבי בקהל" (דברים כ"ג, ד) ודוד בא מרות המואביה, אם כן הוא פסול לבוא בקהל ה'. אבל חז"ל דרשו "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית" (דווקא על הזכרים נאמר שאינם יכולים לבוא בקהל ה', אבל על הנקבות לא נאמר דין זה), אם כן לפי דין תורה שבעל פה מותר לבוא בקהל ה', ולהיות מלך על ישראל. לכן התכוון דוד המלך בפסוק "שרים רדפוני חיים" הכוונה לדואג האדומי ואחיתופל, "ומדברך" הכוונה לתורה שבכתב, "פחד ליבי" משום שלפי תורה שבכתב אינני ראוי לבוא בקהל ה'. "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" היינו בתורה שבעל פה, שנאמר בה אמירה שמח אני משום שעל ידיה אני מותר לבוא בקהל.

דבר תורה לסעודה רביעית

ימי פורענות לישראל

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל"

משה רבנו מדבר דברי מוסר ותוכחה בקצרה וברמז על החטאים הגדולים אשר עשו עם ישראל, וגדול מכולם על עזיבת התורה. מובא בספר 'שמנה לחמו' על הפסוק, "אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר", הנה רק ישראל עזבו את התורה מיד בא יעשו מהר שעיר ומראה בכאן על אחד עשר יום של פורענות רחמנא לצלן, שבעה עשר בתמוז, יום אחד. מראש חודש אב עד תשעה באב, זה תשעה ימים. ועשרה בטבת, יום אחד, סך הכל אחד עשר ימים של פורענות, שהביא עלינו יעשו הרשע הנקרא שעיר.

האם מותר לאכול את הבשר שנשאר משבת חזון בתשעת הימים?

בשר שנשאר מסעודות שבת חזון, יש אומרים שמותר לאוכלו לאחר מכן. ויש אוסרים. והאוכל אחר השבת משירי בשר זה, יש לו על מה לסמוך, ובפרט אם אוכל בשר זה בסעודה רביעית והוא רגיל לאכול בשר בסעודה רביעית. (ילקוט יוסף ארבע תעניות עמ' ע"ה)

דבר תורה לסעודה שלישית

פניני הבן איש חי

"לא תכירו פנים במשפט"

ההדגשה "לא תכירו פנים" באה ללמדנו, כי חובתו של הדיין איננה מצטמצמת רק בשמיעת טענותיהם של שני הצדדים, והאזנת דבריהם כך שעל פי דבריהם יכריע הדיין את פסק ההלכה. חובה זו ברורה היא, כי חלילה שהדיין יסייע לאחד מבעלי הדין על ידי שירה כיצד לטעון בכדי לזכות בדין. דייני ישראל לא נחשדו בכך. אלא התורה מזהירה לנהוג במשנה זהירות בעניין הכרת פנים' כלומר, אל לו לדיין להראות בהבעת פניו שום גילוי של 'אכזבה' או לחילופין 'הפתעה' לנוכח טענותיו של אחד מן הצדדים, ועל ידי כך להטות את הדין לטובתו או לרעתו. לא פעם מאירים פניו של הדיין למשמע טענה מוצלחת, הבעל דין קולט מיד כי הטענה הזו הרשימה את הדיין לטובתו, ומעתה ימשיך לדבוק בטיעון זה. כמו כן, עלול הבעל דין להשמיע טענה שאיננה טובה בשבילו, ומיד מראה הדיין מורת רוח בפניו, מתוך כך יבין הלה כמה שגה בהזכרת טענה זו, וכבר ידע איך לשנות את דבריו ולהוריק את משמעותם.

לכרם והצלחה

שיר בת אושרת
בן ציון בן מירב
אלג'דיה בת מרים
מרים (מירי)
בת דות

לכרם והצלחה

מירדכי זיפה
מזרנו וב"ב
ליאור ושיר
מזרנו

לכרם והצלחה

שירן נועה
בת אסתר
יעל ז"ל בת
אורה תחי
ת.נ.צ.ב.ה

לכרם והצלחה

לאה בת
סוליקה רביבו
ז"ל (חי"ד)
ת.נ.צ.ב.ה

לכרם והצלחה

חנה בת חפסה
ינית בת רחל
ת.נ.צ.ב.ה

דיון משפחתי עם הרב יצחק זילברשטין

שו"ת עם הרב"ג הרב אורן נזרית

הלכות תשעה באב

שאלה: משפחה שנמצאת בנופש בצפון בתשעת הימים, והילדים שואלים האם רשאים לשכור אבובים וכיו"ב.
תשובה: הנכון שבתשעת הימים להמנע מרחיצה של תענוג, ומשכנס אב ממעטים בשמחה, ויש להתיר רחיצה ושחיה לצורך בריאות, אולם מעיקר הדין לספרדים יש להקל כיון שהרחיצה היא במים צוננים, ואחינו האשכנזים מחמירים בזה בתשעת הימים.

שאלה: אשה שסובלת מאבנים בכליות האם רשאית להתענות בתשעה באב
תשובה: אשה שסובלת מאבנים בכליות ומוכרחת לשתות הרבה אסור לה להתענות בתשעה באב, וסכנה בדבר, ואינה צריכה להחמיר לשתות בשיעורים.

שאלה: האם מותר לאשה לקבוע תור לבניית ציפורניים בתשעה באב
תשובה: נכון להחמיר שלא לקבוע תור לבניית ציפורניים בתשעה באב, לפי שהוא דבר של תענוג, ואינו נכון לעשותו בתשעה באב.

שו"ת עם הרב"ג הרב בנימין חותה

הלכות תשעה באב

שאלה: תשעה באב שחל ביום חמישי האם מותר לבשל בתשעה באב לאחר חצות היום לכבוד שבת קודש.
תשובה: אסור לבשל בתשעה באב שחל ביום חמישי לצורך שבת שלאחריו, ורק לצורך סעודת מצוה המתקיימת במוצאי תשעה באב מותר לבשל בתשעה באב אף לפני חצות היום.

שאלה: האם מותר לשיר שירי ברית בפה ביום תשעה באב.
תשובה: ברית מילה הנעשית ביום תשעה באב מותר לשיר שירי הברית בפה בין שהברית נעשית לפני חצות היום ובין שנעשית לאחר חצות היום.

שאלה: לנוהגים שלא לשתות יין בתשעת הימים, מי שאינו נרדם בלילה אלא רק לאחר ששותה כוס יין האם מותר לשתות יין בתשעת הימים שלפני ט' באב.

תשובה: מותר לאדם זה לשתות יין בימים אלו עד ערב תשעה באב, ואם די לו במשקה חריף אחר לא ישתה יין לצורך זה אלא ישתה מהמשקה האחר. לעיר במקום שאין אנשים אבל בעיר אין חשש כלל.

מעשה שהיה - כך היה: במספרה אחת המתינו חמשה אנשים בתור לתספורת. לפתע, הגיע יהודי בריצה, וכשהוא מתנשם ומתנשף פנה אל הספר והתחנן: "אני ממחר מאד, אנא תספר אותי קצת, ואשלים לך ששים שקלים, פי שנים ממחיר התספורת". (באותה מספרה מחיר התספורת הוא שלשים שקלים).

הספר התנצל ואמר: "ממתינים כאן לפניך חמשה אנשים בתור, וכיצד אוכל להקדים אותך על חשבון זמנך?".
"אתה יודע מה - הגיב האיש - גם אשלים לך מחיר כפול עבור התספורת שלי, וגם אשלים את דמי התספורת עבור כל החמשה שבתור...".

הספר פנה אל החמשה ושאלם: "האם מוכנים אתם להמתין שאספר את האיש תחלה, ואתכם אספר בחנם?". כל החמשה, שעקבו אחר המשא-ומתן בין הספר לעוקף התור, השיבו פה אחד, שהם מוכנים ל"עסקה", והאיש התישב על כסא התספורת.
לאחר שסיים הספר לספרו, עמד המספר, שלף שלשים שקלים מכיסו, הניחם על השלחן, וחיש מהר נמלט מהמספרה...

קצת התעורר וכוף מעגן בין הספר לחמשת הממתנים בתורהספר הודיעם: "הסכם התספורת החנמית מבטל, כי כל הסכמתי לספר אתכם ללא תמורה, נבדעה מחמת הסכום שהייתי אמור לקבל מהעוקף הנוכל...".

לעמדתו טענו החמשה: "אותנו אין זה מעגן מה שהרמאי ברח לך מבלי לשלם, ומבחינתנו ההסכם שבינינו שריר וקיים, ועליך לכבדו, ולספר אותנו בחנם!". עם מי הדין?

תשובה:

האמת היא, שהסכם הקדמת המספר הבוחר על פני החמשה, לא נעשה בין הספר לאותו מספר, אלא בין המספר לחמשת הממתנים שהתור היה שלחם (ולחם היתה הזכות להספר קדם). ההסכם ביניהם היה - שהאיש משלם עבור התספורת שלחם, ובתמורה הם מסכימים לוותר על זכות הקדמתם בתור, ולהרשות לאיש להספר תחלה.

הספר, שלא הסכים מעולם לספר בחנם, יכול לטעון כלפי החמשה: היה עליכם לדרוש מהאיש, לשלם מראש עבור התספורת (וכאמור, התשלום הוא עבורכם, ואני רק "מגשר" בהסכם שנעשה ביניכם לביןו), ומשלא דרשנתם זאת, הרי שהפסדתם לעצמכם, וכעת אני מוכן בשום אופן לספר בחנם, ולכן כל אחד מכם יצטרף לשלם לי...

לסכום: כל אחד מחמשת הממתנים צריך לשלם לספר עבור התספורת שלו.

לדפואה שלומה

דודית
בת עמליה
יצחק בן חנה
שמעון בן סולטנה
סולטנה בת פריחה

לזכרה והצלחה

חיים לוי וב"ב
רון רבקה
הודיה לוי
אלמוג לוי
בן שולמית

לדפואה שלומה

נועה בת יפה
רעות עזיזה
בת רותי
דוד בן טטאניה

לדפואה שלומה

ברוך חי בן לאה
רחל בת שרה
מירה מרים
בת רחל
יוסף בן ויקטוריה

לזיווג הגון

שירה
בת ציפורה
חיים בן זיוה

בני ארתה ה' באש הצתה ופ

הלכות תשעה באב

מניין שנות החורבן

השנה אם חלילה לא נזכה לראות בבנין בית המקדש ישלמו לחורבן בית המקדש 1958 שנים, והסימן הוא להוריד גימטריא "חיים" (68) מהשנה הלועזית, וכך היא הספירה המקובלת. (יש הסוברים שהשנה ישלמו לחורבן בית המקדש 1957 שנים והסימן לכך "והסר ממנו יגון" (גמטריא 69) ואנחה (הגאון רבי מאיר מאזוז).

דיני שבוע שחל בו תשעה באב

תספורת

לדעת הספרדים אסור להסתפר מתחילת שבוע שחל בו תשעה באב עד לאחר התענית, בין ראשו ובין זקנו בין כל שיער שבו. ובשפם, אם הוא מעכב את האכילה מותר לגלחו. (והאשכנזים נוהגים להחמיר שלא להסתפר החל מ"ז בתמוז).

תספורת לילדים קטנים

אסור לגדולים לספר את הקטנים בשבוע שחל בו תשעה באב.

גילוח זקן לרגל פגישה חשובה

מי שיש לו פגישה בימים אלו עם שר מאומות העולם, ולא ניתן לו להישאר עם זקן בלתי מגולח, ישתדל להיות סנדק. שאז היה מותר לו לגלח הזקן אפילו בשבוע שחל בו תשעה באב, מפני שיום טוב שלו הוא (ילקו"י ארבע תעניות עמ' רצט).

גזיזת ציפורנים

מותר ליטול הציפורנים אפילו במספרים, גם בשבוע שחל בו תשעה באב. וודאי שאין להחמיר בזה שציפורניו עודפות על הבשר. (כמו-כן יש להיזהר תמיד ליטול הציפורנים העודפות על הבשר, והמזהיר והנוהר ירבה שלומם כנחר).

כיבוס ולבישת בגד מכובס

אסור לכבס בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב. אף הבגדים המכובסים קודם לכן, אסור ללבושם בשבוע שחל בו תשעה באב. והוא הדין למגבות ולמפות שולחן.

מכונת כביסה וניקוי יבש

איסור הכיבוס הוא אף במכונת כביסה, בין לעצמו בין לאחרים. והוא הדין גם לניקוי יבש.

הכנת בגדים מראש

במקומות ששורר חום רב בתקופה זו של השנה, ויש הכרח להחליף בגדים מפני הזיעה, יש להקל על ידי שילבש הבגד המכובס במשך זמן מה (שירד מעליו שם של בגד מכובס) בימים שלפני שבוע שחל בו תשעה באב, ומעתה אין עליו דין בגד מכובס.

ורשאי ללבוש את

הבגד שלבש כבר בשבוע

שחל בו תשעה באב. ובדרך זו

יש להקל להכין אפילו הרבה בגדים

לצורך שבוע שחל בו תשעה באב.

החלפת בגדי זיעה

הגופייה והלבנים שעל הגוף שהם בגדי זיעה,

וכן הגרביים, מן הדין מותר להחליפם בשבוע שחל

בו תשעה באב, בבגדים אחרים נקים ומכובסים. בפרט

מי שדרכו להחליפם בכל יום ויום מפני הזיעה. (ילקו"י שם

עמ' ש"ו).

הכנת בגדים בשבת חזון

מי שלא הכין בגדים לפני שבת לשבוע הבא, יכול בשבת 'חזון' להכין הבגדים שבדעתו להחליפם בשבוע זה, וינהג כך: לפני שהולך לישון בליל שבת, ילבש בגד אחר של חול וישהה איתו קצת זמן. למחרת בבוקר לא יחזור ללבושם, אלא כשפושט את בגדי השבת ילבש עוד בגדים אחרים של יום חול. והבגדים שלבש בערב שבת יניחם להחליפם באמצע השבוע. וכן שבא לישון צהרים יפשוט הבגדים שלבש בבוקר, ושקם משנת צהרים ילבש בגדים אחרים מכובסים לכבוד שבת, ומה שלבש יניח לאמצע השבוע.

שכח להכין בגדים מראש

אם שכח להכין בגדים קודם שבוע שחל בו תשעה באב, יש שהתירו על ידי שיניח הבגדים על הקרקע כשעה אחת, ובשעת הצורך יש לסמוך עליהם.

כיבוס בגדי קטנים

אסור לגדולים לכבס בגדי קטנים בשבוע שחל בו תשעה באב. מכל מקום קטנים כבני שלוש שנים, שדרכם להתלכלך תמיד, מותר לכבס בגדיהם. וכל שכן מותר לכבס חיתולים שמלפפים בהם תינוקות. וטוב שיכבסם בצניעה.

מגהץ

מותר לגהץ במגהץ חם חולצה שלבש אותה קודם, ואינה מכובסת, אפילו בשבוע שחל בו ט' באב.

החלפת כלי מיטה בבתי מלון לצורך אירוח

מי שמתארח בבתי מלון בשבוע שחל בו תשעה באב, מותר לו להשתמש בסדינים ובכלי מיטה המכובסים המוצעים על מיטתו. ולכתחילה אם אפשר יניחם זמן מה על הרצפה, קודם השימוש בהם. וכן יבקש מבעלי המקום שלא יחליפו לו את המצעים במשך השבוע שחל בו תשעה באב. ומכל מקום אם החליפו אותם בסדינים ומצעים מכובסים מותר לו להשתמש בהם בדיעבד.

נאש ארתה עתיד לבנותה

מלהתענות בתשעה באב.

הפלה

המפלת אחר ארבעים יום להריונה דינה כילדת, וכל שלושים יום מיום ההפלה אינה צריכה להתענות בתשעה באב.

הפלה כתוצאה מתענית

אישה שהפילה את עובריה פעמים אחר תענית, והרופאים מזהירים אותה שלא תתענה בזמן הריונה, מותר לה לאכול בתשעה באב.

חולה

חולה, אפילו אין בו סכנה פטור מלהתענות בתשעה באב, מכיון שבמקום חולי לא גזרו רבנן. וחולה שנתרפא ועודנו חלוש ומצטער מאוד בתעניתו, מותר לו לאכול, ואין צריך אומד.

זקנים

זקנים תשושי כח שמצטערים מאד בתעניתם, פטורים מצום תשעה באב. והרוצים להחמיר בזה, יזהרו בשתיית נוזלים, כי מצוי אצל אנשים מבוגרים שמאבדים נוזלים בקלות, ויש בזה חשש סכנה, בפרט בימי החום, ולכן זו חומרא הבאה לידי קולא.

דלקת גרון

מי שיש לו דלקת גרון פטור מלהתענות, שזה נחשב ספק סכנה. אולם אם מכיר את עצמו שדי לו באנטיביוטיקה קלה יצום כרגיל.

חולי בחלל הגוף

כל שיש לו חולי בחלל הגוף, הרי הוא בכלל החולה פטור מהתענית, ואף אם ירצה להחמיר על עצמו, לא יחמיר אלא מאכילה, אבל לא ימנע עצמו משתיה, וכל שמרגיש חולשה לא יחמיר כלל.

חום

חום שיש לאדם, כל הוא אפילו מעט יותר ממה שיש לכל אדם, וכגון למעלה מ-37 וחצי מעלות ונחלש מכך. הרי הוא בכלל חולה, שכן אין חום ללא סיבה רפואית. וכל שכן כשיש חום גבוה, שהוא בכלל חולה שיש בו סכנה כל זמן שלא בא רופא לקבוע את מצבו.

כאבי ראש חזקים

מי שמזיע הרבה עקב כאבי ראש חזקים בתענית, פטור מלהתענות ('ילקו' ארבע תעניות עמ' תכט).

דלקת

מי שיש לו דלקת פנימית, כגון דלקת ריאות או כליות או בפרקים, או חולה אולקוס, כל אלא הם בכלל חולה שיש בו סכנה (ואם זה גירוי בלבד, חייב להתענות אלא אם כן הרופא אומר שהצום מזיק לו).

צחצוח נעלים

מותר למשוך נעליים במשחה ולצחצחן בשבוע שחל בו תשעה באב, שאין צחצוח בכלל כיבוס. ומי שנוהג להחמיר שלא לצחצח נעלים מראש חודש אב, מכל מקום בערב שבת 'חזון' מותר לצחצחן לכבוד שבת קודש.

שטיפת ריצפת הבית

יש נוהגים שלא לשטוף ריצפת הבית בכל תשעת הימים ואינו מנהג נכון. וכן אנו נוהגים להקל בזה, וכן יש לשטוף את ריצפת הבית עם חומרי ניקוי בכל תשעת הימים.

וכל שכן שמותר בערב שבת חזון לכבוד שבת קודש. ואף אלה הנמנעים משטיפת ריצפת הבית בתשעת הימים, מותר להם לשטוף לכבוד שבת קודש.

רחיצה במים חמים או צוננים מנהג הספרדים ועדות המזרח שלא לרחוץ את כל הגוף במים חמים בשבוע שחל בו תשעה באב. אבל במים צוננים מותר, אפילו עם סבון.

בריקה וים

לדעת הספרדים מותר להתרחץ בבריקה (שאינה מחוממת) או בים שאין שם תערובת אנשים ונשים ח"ו, בשבוע שחל בו תשעה באב.

דיני תענית תשעה באב

החייבים והפטורים מתענית תשעה באב

כולם חייבים להתענות בתשעה באב, ואסור לפרוץ גדר, ואפילו מעוברות ומניקות שפטורות משאר הצומות. מתענות ומשלימות בתשעה באב. אבל מעוברות ומניקות שיש להן איזה חולי, אפילו שאין בו סכנה, אין להן להתענות בתשעה באב. ואם יש להן חולשה רבה, יעשו שאלת חכם. ונכון לעשות שאלת חכם בכל מקרה.

בעלי שמחה

חתן וכלה שבתוך שבעת ימי המשתה, או שלושה בעלי ברית אבי הבן, הסנדק והמוהל, או אבא שפודה את בנו בכורו והכהן חייבים להתענות.

מניקה בפועל

מניקת צריכה להתענות בתשעה באב אף אם היא מניקה בפועל. אבל אם התינוק חולה קצת והרופא אומר שתענית יגרום לילד נזק, מותר לה לאכול בשביל התינוק. וכל שכן אם יש חשש שעל ידי תעניתה יפסק החלב לגמרי מן הוולד, יש לה לאכול של יחסר חלב מן הוולד.

כדורים קבועים

חולה שעליו לבלוע כדורים קבועים לרפואתו, ואי אפשר לו לבלועם ללא מים, יבלעם עם מעט מים.

יולדת עד שלושים יום

יולדת עד שלושים יום (מעת לעת) מלידתה פטורה

יום רביעי ח' אב

סעודה מפסקת

סעודה האחרונה שאוכל לפני הצום (כשאוכל אחר חצות היום) נקראת סעודה מפסקת וישנם דינים

הנוהגים בסעודה זו:

- אף המקילים לאכול בשר לאחר ראש חודש אב, בסעודה מפסקת אסור מן הדין לאכול בשר ולשתות יין.

- בסעודה מפסקת אין לאכול שני תבשילים.

ההגדרה של שני תבשילים: כל שהדרך לבשל בסיר אחד

נקרא תבשיל אחד, ולכן שקשוקה או אורז עם בצל מותר. (אור ההלכה מועדים עמ' תת"ה).

- המנהג לסעוד סעודה מפסקת על הארץ, ועל פי הקבלה צריך להניח חתיכת בד להפסיק בינו לבין הקרקע, אבל היושב על רצפת עץ או אבן אינו צריך להניח חתיכת בד.

- מותר לאכול סלט ירקות חוץ מהתבשיל שאוכל בסעודה מפסקת, ואין צריך להחמיר בזה (חזו"ע ארבע תעניות עמ' רנ"ו).

- לכתחילה יזהרו לא לשבת שלושה ביחד לאכול סעודה מפסקת, כדי שלא יתחייבו בזימון, אלא כל אחד ישב לבדו ויברך לעצמו. ומכל מקום אם אכלו ביחד יזמנו.

- לשתות חלב חם או תה או קפה בסוף הסעודה המפסקת, מותר מן הדין לשתות, שאין זה נחשב לתבשיל נוסף, ומכל מקום נראה שבעל נפש טוב שיחמיר לעצמו היכן שאפשר (חזון עובדיה ארבע תעניות עמ' רס"ח). רוצה לאכול לאחר סעודה מפסקת לפני שהתחיל הצום אפילו שסיים סעודה מפסקת, ובירך ברכת המזון, מותר לו לחזור ולאכול, כל שלא שקעה החמה. ואילו אם קיבל בליבו את התענית, אין קבלתו כלום, אלא אם כן הוציא בשפתיו (חזו"ע עמ' ער"ה).

לימוד תורה בערב תשעה באב

בערב תשעה באב (יום שבת, לפני כניסת הצום) עד השקיעה, מותר ללמוד תורה אף בדברים האסורים ללמוד בתשעה באב.

כניסת הצום: 19:45

תשעה באב לילו כיומו לכל דבר. ואין אוכלין בערב תשעה באב אלא מבעוד יום, ובין השמשות שלו אסור כיום הכיפורים. וקודם בין השמשות מותר בכל. ומכל מקום יפשוש מאכילה ושתיה כחמש דקות קודם שקיעת החמה, מפני שאי אפשר להבחין במדויק מתי זמן השקיעה.

חולה סכרת

מי שיש לו סכרת, שהיא מגיעה לרמה של מאה ושמונים - מאתיים מילגרם אחוז, פטור מלהתענות. ובוודאי שלא ימנע משתית מים. אבל שהסוכרת ברמה של 140 מילגרם אחוז צריך להתענות.

חולה לב

חולי לב, שהתענית מזיקה להם, כגון שיש להם בעיות בספיקת הדם, פטורים מהתענית.

לחץ דם

מי שיש לו לחץ דם, אם אינו כל כך גבוה, חייב להתענות. ואם לחץ הדם גבוה לפעמים - פטור, ולפעמים צריך לשתות, והכל לפי העניין ויטיעצו עם רופא. ולפעמים אין יודעים מה מצבו היום, ונחשב ספק חולה, וישתה פחות משיעור.

עבר ניתוח

מי שעבר ניתוח פנימי קשה, פטור מלהתענות לפחות שלושים יום לאחר הניתוח. ובניתוח קל או לאחר חום וחולי, יש לפטור מהתענית בחלשים עד שלושה ימים או שבעה ימים. כל אחד לפי העניין. שכן אם הוא חלש עדין מהמחלה. יש לפוטרו מהתענית.

ילדים עד גיל בר / בת מצווה

הילדים פטורים מלהתענות בתשעה באב כל שהם פחות מבר-מצווה. ואין בזה חינוך, אבל לא יאכילו אותם במעדנים

שיעור האכילה

חולה שמותר לו לאכול ולשתות בתשעה באב, וכן יולדת תוך שלושים יום, אוכלים בתשעה באב כהרגלם תמיד, ואין צריכים לאכול פחות משיעור.

עצה טובה

בכל המקרים המובאים לעיל העצה הטובה שיעשו שאלת חכם הבקי בהלכה, מכיוון שכל מקרה נידון לגופו.

שתיית מים רק כדי לא לאבד נוזלים

השותה מים לפני הצום רק בכדי לא לאבד נוזלים, ואינו צמא, אין לברך עליהם. בערב תשעה באב מותר ללמוד תורה אף אחר חצות היום, עד בין השמשות, אפילו כשחל בחול, אומנם בט' בתשעה באב אסור ללמוד תורה, אלא קוראים בספר איוב, ודברים הרעים שבספר ירמיהו הלכות אבילות וכדומה.

באש ארתה עתיד לבנותה

יכול
לקרוא (תהילים)
(שם).

חוק לישראל ומעמדות

חוק לישראל וסדר מעמדות יש
להחמיר שלא לקוראם בתשעה באב,
אפילו אדם שרגיל בהם בכל יום.

שאלת שלום

אין שאלת שלום בתשעה באב, ועם הארץ
שאנו יודע, והקדים לו שלום מותר להשיב בשפה
רפה ובכבוד ראש. (שלחן ערוך).

אמירת שלום

הרואה את חבריו בט' באב לא יאמר לו "שלום" כמו
שרגילים לומר זה לזה תמיד.

יום חמישי בערב ליל י' באב

יציאת הצום בצאת הכוכבים: 20:02

ברכת הלבנה

מברכים ברכת הלבנה במוצאי תשעה באב, אחר צאת
הכוכבים. וטוב שיטעמו איזה דבר קודם הברכה.
ולכן אם אפשר טוב שיקבעו זמן לברכת הלבנה אחר
הסעודה, ויברכו עם נעלים בשמחה. אך אם יש חשש שחלק
מהקהל ישכחו לברך ברכה זו, יברכו אחר ערבית. ולכתחילה
אין לברך ברכת הלבנה קודם תשעה באב, ואפילו שרואה
הלבנה, לא יברך עד מוצאי ט' באב.

כיבוס במוצאי תשעה באב

מותר לספרדים לכבס את הבגדים במוצאי תשעה באב. אבל
יש לזהר שלא יעשו כן בתשעה באב סמוך לערב.

גילוח ותספורת במוצאי תשעה באב

מותר לספרדים להתגלח ולהסתפר במוצאי תשעה באב.
אבל יש לזהר שלא יעשו כן בתשעה באב סמוך לערב.

שמיעת שירים במוצאי תשעה באב

שמיעת שירים וכלי נגינה יש אומרים שמעיקר הדין מותר
לשמוע במוצאי ט' באב, ויש סוברים שיש להימנע גם במוצאי
תשעה באב, והמחמיר תבוא עליו הברכה (ילקוט יוסף ארבע תעניות
עמ' תע"ד).

יום שישי י' באב

אכילת בשר ביום י' באב

המנהג הכשר שבלייל עשירי באב ויום עשירי באב אין
אוכלים בשר עד השקיעה, מפני שבתשעה באב לעת ערב
הציתו אש בהיכל והיה נשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי.

טעימת המאכלים של שבת

המנהג שלא לאכול בשר ביום עשירי באב הוא גם שחל י'
באב ביום שישי. אבל מותר לטעום מהתבשילים שיש בהם
בשר (כדי לבדוק אם חסר מלח או שאר תבלינים וכדומה) כדי לקיים
מצות טעימה בערב שבת, ואין לברך על טעימה זו. (ילקוט י'
ארבע' תעניות עמ' ת"ע).

יום חמישי ט' אב

חמישה עיניים

תשעה באב אסור בחמישה דברים:
אכילה ושתייה. רחיצה. סיכה. נעילת הסנדל
(נעלי עור) ותשמיש המיטה.

נטילת ידיים בבוקר

בשחרית נוטל ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו
ומברך "על נטילת ידיים" ואחר כך ינגבם, ואם יש
לפלוך בעיניו וצריך לרוחצן רשאי. וכן אם נכנס לבית
הכיסא לעשיית צרכיו נוטל ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו.

ברכת "שעשה לי כל צרכי"

יש לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" עם ברכות השחר.

ציצית ותפילין בתשעה באב

יש נוהגים שלא להתעטף בטלית גדול ולא להניח תפילין
בשחרית של יום ט' באב, ורק במנחה מתעטפים בטלית
ומנחים תפילין. וטוב שכל יחיד ויחיד בביתו יתעטף בציצית
ויניח תפילין קודם תפילת שחרית ויקרא עימם "שמע
ישראל" (אחר שביך ברכות התורה) ואחר כך יפשוט את הטלית
והתפילין וילך לבית הכנסת לתפילת שחרית, ובתפילת
המנחה יחזור ויתעטף בציצית ויניח תפילין בברכותיהם.

לימוד תורה בתשעה באב

עצם חוב לימוד התורה שייך גם בתשעה באב, ולכן חייב
כל אחד לקבוע זמן ללמוד ביום זה כפי כוחו וילמד בדברים
שמותר ללמוד בהם בתשעה באב. כגון ללמוד בספר איוב,
ודברים הרעים שבספר ירמיהו הלכות אבלות וכדומה [ישנם
כמה גמרות בש"ס שניתן ללמוד אותם ביום תשעה באב,
גמרא מסכת מועד קטן פרק שלישי, גמרא גיטין דף נו ע"ב
ואילך בעניין אגדות החורבן].

אומנם ללמוד הלכות שאינם קשורים לדיני תשעה באב
אסור, משום שלימוד התורה מביא שמחה שנאמר "פיקודי
ה' ישרים משמחי לב".

לימוד תורה בהרהור

אסור ללמוד תורה גם על ידי הרהור, כיון שהכל תלוי
בשמחת הלב. ומכל מקום כשמהרהר בדברי תורה, ואינו מבין
מה שמהרהר, כגון שמהרהר בזוהר הקדוש בתשעה באב,
וכדומה, אפשר שאין בזה איסור, דאיכא תרתי לטיבותא. (ביע
אומר ח"ד סימן ח סק"ז).

חידוש תורה

מי שנתחדשו לו חידושי תורה בתשעה באב, וחושש שאם
לא יכתבם מיד ישכח עד הערב, מותר לכתבם. (ילקוט מועדים
עמוד תקפא).

קריאת תהלים

אין לקרוא תהלים בתשעה באב, והמיקל בזה יש לו על
מה לסמוך [ובמיוחד אדם שאם לא יקרא תהלים ישב בטל

גילויים מרתקים

מגילת איכה

את מגילה איכה נוהגים לקרוא בתשעה באב, במגילת איכה ישנם חמישה פרקים. והשאלה נשאלת מי כתב את מגילת איכה?

ימי האור - מלכותו של יאשיהו הצדיק

מגילת איכה קשורה לתקופת סוף ימי בית המקדש הראשון. באותה תקופה מלך על יהודה המלך יאשיהו - אחד מגדולי המלכים הצדיקים. יאשיהו הנהיג מהפכה רוחנית בעם ישראל, השיב את העם לעבודת ה' ופעל לביעור העבודה הזרה. הוא היה משוכנע שהעם הגיע למדרגה הרוחנית המתוארת בפסוק: "אִם בְּחִקְתִּי תִלְכּוּ וְאֶת מִצּוֹתַי תִּשְׁמְרוּ", ובזכות כך שררו בארץ שלוה, ביטחון ויציבות.

הקרב בבקעת מגידו ומותו של יאשיהו

השקט הופר כאשר פרעה נכו, מלך מצרים, ביקש לעבור דרך ארץ ישראל בדרכו להילחם בחיתים שבאזור טורקיה של ימינו. יאשיהו סירב לאפשר את מעבר הצבא המצרי ויצא לקראתו למלחמה. הקרב התחולל בבקעת מגידו, ובמהלכו הורה פרעה נכו לקשתיו לירות לעבר מלך יהודה. יאשיהו נפגע מהחיצים ונפל בקרב. המדרש מספר שברגעיו האחרונים אמר: "צִדִּיק הוא ה' כִּי פִיהוּ מְרִיתִי". ירמיהו הנביא ביאר כי יאשיהו לא נענש בשל חטאיו האישיים, אלא נשא בעוון דורו, שכן רבים מבני העם המשיכו לחטוא בסתר למרות מאמציו להחזירם בתשובה.

עלייתו של יהויקים וההידרדרות הרוחנית

לאחר מותו של יאשיהו עלה לשלטון בנו, יהויקים, כשהוא בן עשרים וחמש. בניגוד מוחלט לאביו, יהויקים היה מלך רשע, ובימיו החלה ההידרדרות רוחנית ומוסרית שהובילה בסופו של דבר לחורבן בית המקדש הראשון.

מרד יהויקים בנבוכדנצר

בשלוש השנים הראשונות למלכותו נהג יהויקים כרצונו והמשיך במעשיו הרעים. באותה תקופה התחזק נבוכדנצר מלך בבל וכבש עמים רבים, עד שהגיע גם לארץ ישראל.

נבוכדנצר הותיר את יהויקים על כיסאו כמלך חסות, בתנאי שישלם מס לבבל. במשך שלוש שנים עמד יהויקים בהתחייבותו, אך בשנה הרביעית החליט למרוד והפסיק לשלם את המס. המרד נמשך שלוש שנים נוספות, עד שנבוכדנצר עלה עם צבאו לירושלים חכמי ישראל חששו כי בכוונתו להחריב את בית המקדש, אולם נבוכדנצר הודיע כי מטרתו היא אדם אחד בלבד - המלך יהויקים.

כתיבת מגילת הקינות

באותם ימים שלח הקדוש ברוך הוא את ירמיהו הנביא להזהיר את העם מפני החורבן הקרב ולעורר אותם לתשובה. כאשר העם לא הקשיב, ציווה ה' על ירמיהו לכתוב מגילת קינות המתארת את החורבן כאילו כבר התרחש, מתוך תקווה שהדבר יעורר את העם לשוב אל ה'.

ירמיהו ביקש מתלמידו, ברוך בן נריה, לכתוב את המגילה. על פי המסורת, בחר בו גם משום ששמו מרמז על "ברכה", מתוך תקווה שהקב"ה ירחם על עם ישראל, ואכן ברוך בן נריה קיים את מצוות רבו, ירמיהו הנביא וכתב מגילה בת ארבעה פרקים שמתארת את החורבן כאילו הוא כבר אירע.

קריאת המגילה בפני העם

בראש חודש כסלו, בשנת בצורת קשה, התכנסו בני ישראל בבית המקדש להתפלל לגשם. ירמיהו ניצל את ההזדמנות, עלה על במה סמוך לשער המזרחי של בית המקדש וקרא באוזני העם את המגילה. דבריו חדרו ללב השומעים, ורבים מהם התעוררו לתשובה והחלו לשנות את דרכיהם.

בעל
את ירושל
על
שמירת

על מגילת איכה

המגילה מגיעה אל יהויקים

לאחר עשרים ושמונה ימים, ביום כ"ח בכסלו, הגיעה המגילה אל המלך יהויקים, היה זה בעיצומו של החורף קר, הנביא נמתאר זאת במילים "והאח מבערת". המלך הורה לסופרו לקרוא לפניו את המגילה. תחילה נשאר אדיש, אך כאשר שמע את הפסוקים המתארים את גלות המלך והשרים "הִיו שָׁרֵי כְּאֵלִים לֹא־מִצָּאוּ מִקֶּחַ וַיֵּלְכוּ בְּלֹא־כֶחַ לִפְנֵי רוּדֶף" (איכה א, ו), התמלא כעס. הוא אחז בסכין "תער הסופרים", קרע את המגילה לגזרים והשליך אותה אל תוך האש, מתוך זלזול מוחלט בדברי הנבואה.

כתיבת מגילה חדשה ועונשו של יהויקים

מעשהו של יהויקים עורר את חרון אפו של הקדוש ברוך הוא. ה' ציווה על ירמיהו לכתוב מגילה חדשה, ובה להוסיף נבואות קשות ונוספות על אלו שנכתבו בראשונה.

במקביל נגזר על יהויקים עונש חמור: הוא לא יזכה לקבורה מכובדת, אלא ל"קבורת חמור" - כפי שניבא ירמיהו: "קְבֹרֶת חָמּוֹר יִקְבְּרֶהָ, סָחֹב וְהִשְׁלָה מִהֶלְאָה לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם" (ירמיהו כ"ב, י"ט).

כאשר הגיע נבוכדנצר לירושלים ודרש להסגיר את יהויקים, מסרו אותו אנשי העיר לידי הבבלים. על פי המסורת, עוד בטרם הובא אל מחנהו של נבוכדנצר, מת יהויקים, וגופתו חוללה באופן שבו התקיימה נבואתו של ירמיהו במלואה.

סבא של רבי פרידא

הגמרא במסכת סנהדרין (פ"ב.) מספרת שלאחר מאות שנים, סבו של רבי פרידא הלך יום אחד ומצא גולגולת אדם מושלכת בביזיון בשערי ירושלים.

כאשר התבונן בה מקרוב, הוא ראה דבר פלא: על המצח של הגולגולת היה חרוט

המשפט המסתורי "זאת ועוד אחרת".

כאדם ירא שמיים, הוא ריחם על המת וניסה לקבור את הגולגולת באדמה. אך בכל פעם שקבר אותה וכיסה אותה בעפר, הגולגולת בצבצה וקפצה חזרה אל מעל פני האדמה, כאילו היא מסרבת להיקבר.

לאחר כמה ניסיונות כושלים, הבין הסב כי מדובר בגולגולתו של יהויקים מלך יהודה. הוא נזכר בנבואה המצמררת של ירמיהו הנביא שכתב עליו: "קְבֹרֶת חָמּוֹר יִקְבְּרֶהָ סָחֹב וְהִשְׁלָה מִהֶלְאָה לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם" - ולכן האדמה פלטה אותו שוב ושוב.

סבא של רבי פרידא חשב לעצמו: "אף על פי שהיה רשע, בכל זאת מלך הוא, ואין זה כבוד הבריות שגולגולתו תתגלגל בחוץ". הוא לקח את הגולגולת לביתו, עטף אותה בכבוד בבדי משי יקרים, והחביא אותה בתוך ארגז הבגדים הפרטי שלו.

כעבור זמן מה, אשתו (שהייתה אשתו השנייה) פתחה את הארגז, מצאה את החבילה העטופה בקפידה, ונחרדה לגלות בפנים גולגולת אדם. היא יצאה החוצה מבוהלת וסיפרה על כך לשכנותיה.

השכנות, שכנראה קצת קינאו בה או רצו להתסיס את האווירה, אמרו לו: "אל תטעי, זוהי הגולגולת של אשתו הראשונה!!!"

בעלך מעולם לא שכח אותה, ולכן הוא שומר את הגולגולת שלה ומחבק ומנשק אותה בסתר".

האישה התמלאה בקנאה וזעם עצום. היא חזרה מיד הביתה, הבעירה את תנור האפייה, והשליכה את הגולגולת לתוך האש עד שנשרפה כליל לאפר.

כשחזר סבו של רבי פרידא הביתה וגילה את האפר, הוא הבין מיד את עומק ההשגחה האלוהית. הוא אמר:

כעת התקיימו המילים שהיו כתובות על המצח - "זאת" (הביזיון הראשון, שגופתו נגררה על ידי חמורים ומתוכה נשארה רק הגולגולת), "ועוד אחרת" (הביזיון השני, שגם שארית הגוף הזו

נשרפה באש בגלל קנאת אישה).

(הרב אליהו עמר שליט"א)

רבי יצחק לוריא הארי הקדוש זיע"א

נולד בירושלים לרבי שלמה לוריא, בן למשפחת רבנים המיוחסת לדוד המלך, ולרש"י הקדוש. אביו נפטר כהיותו בן שמונה. ולאחר תקופה שבה אימו ניסתה להתמודד בלי לקבל צדקה, נאלצה לרדת למצרים לאחיה שיפרנס אותם. רבי יצחק לוריא היה מקובל אלוקי, ושולט בכל פרד"ס התורה. הרבה גדולים אמרו עליו שהיה ניצוץ של רבי שמעון בר יוחאי. לרבי יצחק היה בן אחד ושתי בנות. שתי בנותיו נישאו יחדיו אחת לרבי שלמה בנו של רבי משה סאגיס ראש ישיבה בצפת ורבו של המהרי"ט. והשנייה לבנו של מרן רבי יוסף קארו בעל השולחן ערוך.

לפי מסורות שמסרו תלמידיו, עד גיל שלושים ושש, חי בבית דודו רבי מרדכי פרנסים שהיה ממונה על המכס במצרים והיה סמוך על שולחנו, שם הגה בספר הזוהר, עד שנגלה אליו אליהו הנביא והורה לו לעלות לארץ ישראל. רבי משה קורדוברו בעל הספר "תומר דבורה" הורה לתלמידיו לפני פטירתו, שממשיכו יתגלה בהלוויתו, בתור מי שיראה עמוד של אש ההולך אחר מיטתו. אותו אחד היה האר"י שבא באותה תקופה לצפת וטרם נודע בציבור. מאז לימד מספר מצומצם של תלמידים את כל אשר ידע, כאשר הוא הסביר כי לשם כך הגיע לעולם וזה כל ייעודו בחייו. בכיר תלמידיו היה רבי חיים ויטל. בגניזה בקהיר נמצאו תעודות מהן עולה כי האר"י התפרנס ממסחר בתבלינים. בשנת הש"ל עלה האר"י הקדוש ממצרים לצפת עם אשתו ושתי בנותיו וחי שם במשך שנתיים עד שבתאריך ה' באב של"ב נפטר בן 38.

תכף לנטילה - ברכה

אדם אחד סעד על שולחנו של האריז"ל. במהלך הסעודה הבחין הרב שהאורח משתדל שלא להזיז את גופו בעת האוכל. שאלו לפשר הדבר, והאיש סיפר כי הוא סובל כאבים עזים בכתפו. התבונן האריז"ל בפניו ואמר: רואה אני שאינך מקפיד מאוד בנטילת מים אחרונים. אתה מפסיק בין נטילת מים אחרונים לבין ברכת המזון. האורח התנצל: הדבר נכון, אבל אני עושה זאת, כי אני נוהג ללמוד פרק משניות לפני ברכת המזון, כמאמר חז"ל: "שלושה שאכלו... ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים". ענה האריז"ל: ובכל את, הן חז"ל אמרו: "תכף לנטילה ברכה" תכף אותיות כתף, וצריך לברך מיד אחרי מים אחרונים ברכת המזון, והעובר על 'תכף' לוקה 'בכתף'.

לא להחמיץ את הרגע

בכל ערב שבת היה יוצא האר"י עם תלמידיו אל שדה הסמוך לעיר צפת ושם היו מקבלים את פני השבת.

באחד מערבי שבת קרא האר"י לתלמידיו והכריז בפניהם בהתרגשות: "הבה ונצא לקבל את פני משיח צדקנו!" תלמידיו התרגשו עד מאוד, וענו לרבם בהתלהבות: "נצא לקבל את פני המשיח." פנו התלמידים לצאת מן העיר, כאשר אחד מהם ביקש את סליחת חבריו: "חברים יקרים, האם תוכלו להמתין לי עד שאודיע לבני ביתי שאני יוצא לקבל את פני המשיח?" כששמעו חבריו את בקשתו פנו אל רבם וביקשו אף הם להתעכב כמה דקות, עד שכל אחד ילך ויפרד ממשפחתו. הלכו התלמידים במהירות למשפחותיהם, וכשחזרו מצאו את האר"י ממתין להם ופניו חיוורות, "הייתה זו שעת רצון לביאת המשיח, אך השתהינו והחמצנו את הרגע."

אי"ה במוצאי שבת ויום ראשון ה' אב יום הילולתו זיע"א

